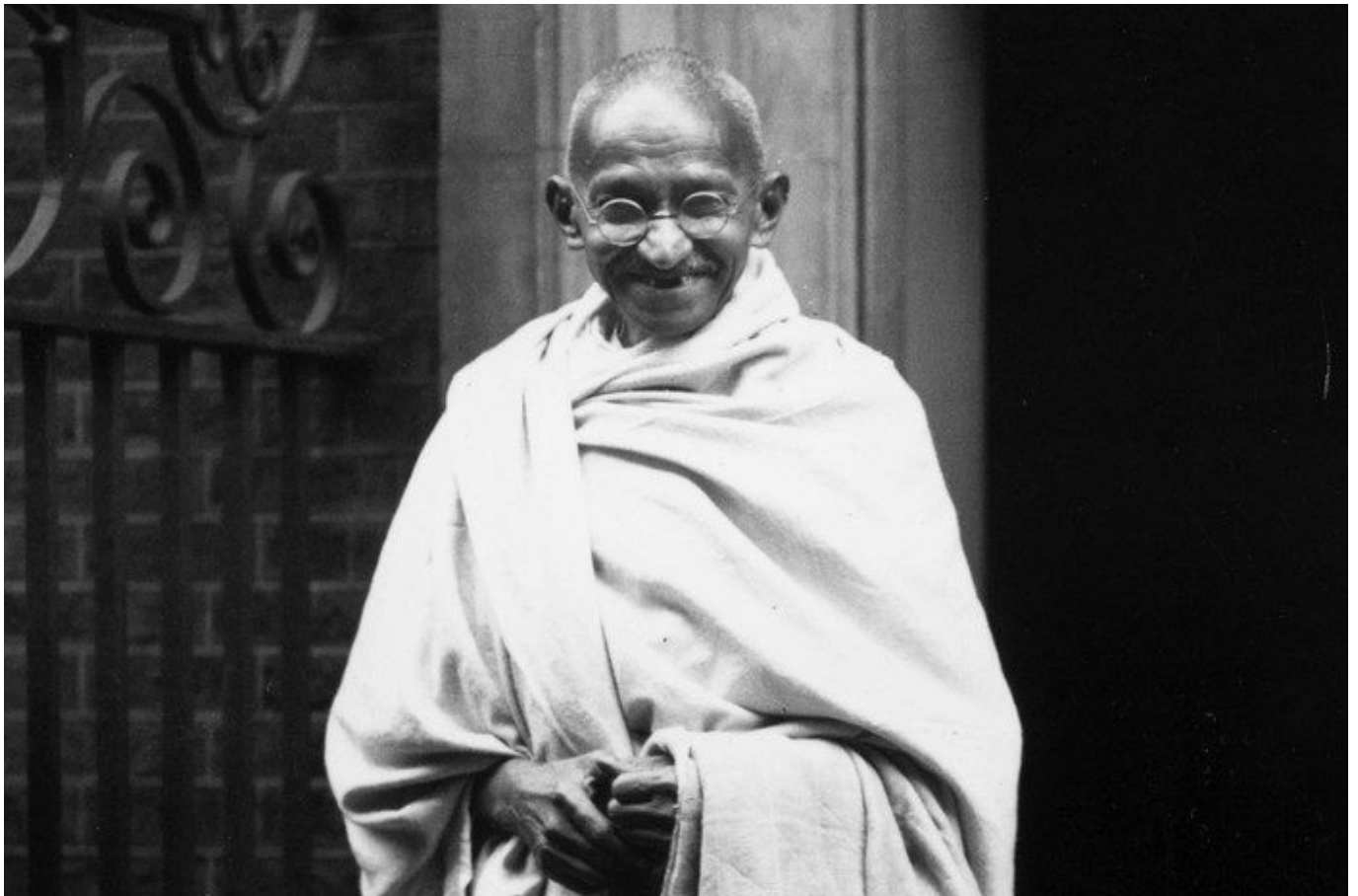

Azatlyk, ýöne gan dökülmezden...

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Azatlyk, ýöne gan dökülmezden... AZATLYK, ÝÖNE GAN DÖKÜLMEZDEN...

Hiç bir taryhy lider ýurdunyň taryhynda Mahatma Gandiniň galdyran yzy ýaly yz galdyryp bilmedi.

1948-nji ýylyň 30-njy ýanwarynda janyna kast edilen Gandi Günorta Afrikada aklawjylyk edip ýörkä, akýagyzlara niýetlenen küpä münmek gadagan edildi. Şondan soň ata watanyna gaýdyp gelip, garaşsyzlyk göreşine girişmegi we ak adamlardan halas bolmagy niýetine düwdi. Emma uruş-söğüşsiz...

Ol ýer ýüzüniň iň güýçli imperiýasyna garşy rewolýusiýa, «gerilla uruşy» ýa-da şuňa meňzeş taktika saýlap almazdan göreşmekçidi we ýeňiş gazanmakçydy.

Emma gazanan ýeňişiniň yzysüre Awraam Linkolny, Martin Lýuter Kingi, Çe Gewarany we Mahatma Gandi bilen ýakyndan-daşdan garyndaşlyk gatnaşygy bolmadyk Indira Gandini öldüren bihaýa

tebigatlylaryň biri tarapyndan janyna kast edilipdi.

Hindistanyň garaşsyzlygy bilen birlikde kolonializm hemme ýerde gümini çekmäge başlapdy. Emma iň meşhur liderler göreşiň başyny başlan Gandi bilen yzyny ýetiren Nelson Mandela bolup galdy.

Olaryň ikisi-de häzirki Gazäniň ganhorlaryny sud eden Günorta Afrikadan çykdy.

Hindistan we Hytaý dünýäniň iň uly iki ýurdydy. Ikisi-de gulçulygyň boýunturygy astynda urunýardy.

Iki ýüz ýyla çeken britan agalygy wagtynsa açlyk, köpçülikleýin ýokanç keseller we geleňsizlik sebäpli 165 milliona golaý hindistanly öldi.

Gandi uruş-söğüşsiz göreşi saýlap aldy. Mao Szedun bolsa düýbünden başga ýoly saýlap aldy, onuň alyp baran uruşy 60 million adamyň ölümi bilen gutardy.

Häzir dünýäniň iň uly ikinji ykdysady güýji Hytaý, başinjisi Hindistan.

Iki ýurdam soňky kyrk ýylyň dowamynda görlüp-eşdilmedik

öñegidişlikleri gazandy.

Hindistan Gandiniň egindeşleriniň goýup giden demokratik režimini dowam etdirdi.

Hytaý bolsa Sýaopin bilen birlikde Kommunistik partiýanyň hemaýatkärlik edýän erkin ykdysadyýete geçdi. Iki synagam şowly boldy.

Bu iki ýurt şeýle derejelere çykyp ýörkä, yklymlaryň arasynda Aziýanyň terezisi agyr geldi.

Uzaga çeken ukynyň, yzagalaklygyň, kolonial basgylanmanyň yzyndan Aziýa adamzat taryhynda ilkinji gezek geljegiň yklymyna öwrülip biler.

Edil häzir 3,5%-lik ösüş derejesi bilen Hindistan we Hytaý öňde baryar. Emma Aziýadaky ösüş indi bu iki ýurt bilen çäklenmeýär we Indoneziýa, Filippinler, Butan ýaly kiçeňräk ýurtlara-da aralaşýar.

Nädip mundan öňki ýüzyýlly «Amerikan ýüzyýllygy» diýlen bolsa, öňümizdäki ýüzyýllygam «Aziýa ýüzyýllygy» bolup biler. Durman dowam edýän ýöriş bar. Emma «parahatçylykly goranyş» ähli meseleleri çözüp bilmedi.

Hytaý Taýwany zor bilen basyp aljak bolýar. Demirgazyk Koreýa hem Günorta Koreýanyň üstüne ýadro raketalaryny uçurmak bilen haýbat atýar.

Iň erbet mysalam Wladimir Putiniň ýolbaşçylygynda Ukraina her gün hüjüm edýän Russiýa.

Güýçli bilen ejiziň hekaýaty Lafontenden bäri üýtgemedi: «Güýçliniň logikasy elmydama iň gowusydyr».

Ejizler üçinem adam hukuklary komitetleri, haýyr-sahawat guramalary we araçäk tanamaýan lukmanlar bar.

Gandiniň pelsepesi uruş-söğüşsiz azatlyga gowuşma kanununa güýç berdi we şondan ruhlanyň «Goşulmasyzlar hereketi» guruldy.

Gan dökmek, gan içmek iň oňlanýan çözgüt bolmagynda galdy.

Her bir Gandä garşy ýigrimi sany Suharto bar. Hindistan nädip «Portugal Hindistany» diýilýän Goa ştatyny zor bilen basyp alan bolsa, Hytaýam Taýwanda şeýder. Gonkongy edişi ýaly Taýwany-da sessiz-sedaýsyz almaz.

Atap fanatlary gandizmi gorkaklygyň we ejizligiň aýyplamasy hasaplaýar.

Käbirleriniň pikirçe, gandizm müňlerçe ölä, yüz müňlerçe ýarala, garyp-gasara we aç adamlara getirmezden garaşsyzlyga çagyryňan komplimasiýa.

Eýrandyr Owganystan iň esasy meseläniň bürenjekdir ýapynyp geýinmegiň görnüşindedigi babatda pikirdeş.

Nigeriýada bolsa mesele okuw gadagançylygy («Boko-Haram»), özem bu «Ylym Hytaýda-da bolsa, gidiň alyň» wesýetine garşylyklaýyn nadanlygyň iň bärkije mysalydyr.

Semir ATAULLAH,

Liwanly žurnalist.

Çarşenbe, 31.01.2024 ý. Publisistika